

PREDGOVOR

Ekohistorija Drave: novi pristupi starim temama

Na ovom mjestu objavljujemo dio članaka koje su autori kroz više godina razvijali na temelju svojih priopćenja referiranih na međunarodnoj znanstvenoj konferenciji »Ekohistorija Podravskog višegraničja (od cca 15. stoljeća-1918. godina)« održanoj u Koprivnici, 13., 14. i 15. studenog 2003. godine koju je organizirao međunarodni istraživački projekt Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu »Triplex Confinium: hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« - i to u suradnji s Povijesnim društvom Koprivnica. To je bila druga po redu ekohistorijska konferencija održana ne samo u Hrvatskoj nego i u Jugoistočnoj Europi. Prva ekohistorijska je organizirana u Zadru, na Filozofskom fakultetu u Zadru, od 3. do 7. svibnja 2000. godine, a na osnovi priopćenja suradnika tri godine kasnije objavljen je Zbornik radova »Triplex Confinium (1500-1800): ekohistorija«, pripremljen u projektnoj suradnji s Književnim krugom Split.¹ Tome svakako treba dodati još dva podatka. Na osobnu inicijativu voditelja Projekta prof. dr. Drage Roksandića 2002. godine je u suradnji s Nakladom »Barbat« iz Zagreba realiziran hrvatski prijevod »Povijesti europskog okoliša« Roberta Delorta i François Waltera, inače, izvorno tiskan u Parizu 2001. Prof. dr. sc. Drago Roksandić je inicirao objavljivanje i hrvatskog prijevoda knjige André Blanca »Zapadna Hrvatska. Studija iz humane geografije«, uz koji je objavljena knjiga »Zapadna Hrvatska. Prilozi za bibliografiju« dr. sc. Marka Šarića u projektnoj suradnji sa zagrebačkom »Prosvjetom«.

Iste 2003. godine kada je u Koprivnici održana međunarodna konferencija »Ekohistorija Podravskog višegraničja (od cca 15. stoljeća-1918. godina)« prof. dr. sc. Drago Roksandić i doc. dr. sc. Hrvoje Petrić su na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta pokrenuli nastavu iz ekohistorije te za studente organizirali dvosemestralni istraživački seminar o ekohistoriji europskih rijeka. Dvije godine kasnije, 2005., na temelju svih navedenih djelatnosti razvila se realizacija prvog broja časopisa »Ekonomska-(historija) i Eko-historija«, s istim podnaslovom koji i danas ima: Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša. Časopis je pokrenut uz stručnu i novčanu podršku te potporu prof. dr. sc. Dragutina Feletara, glavnog urednika Izdavačke kuće »Meridijani«, a urednički su ga pokrenuli prof. dr. sc. Mira Kolar-Dimitrijević i Hrvoje Petrić, koji je bio njegov inicijator. Nakon toga slijedile su i brojne druge inicijative vezane uz daljnji razvoj ekohistorije u Republici Hrvatskoj, među kojima želimo istaći uvođenje dvaju predmeta: Ekonomska historija i Ekohistorija, koje je utemeljio doc. sc. Hrvoje Petrić na Diplomskom studiju ranoga novog vijeka na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sigurni smo da ove obavijesti makar i vrlo skromno svjedoče o tome koliki je napor uložen u projektu »Triplex Confinium« i da je hrvatska historiografija na interdisciplinarnan način ušla u ekohistoriju, disciplinu s kojom sve brojniji povjesničari u svijetu danas povezuju mogućnosti njezine intelektualne revitalizacije i to s punom otvorenošću ne samo prema humanističkim i društvenim znanostima već ništa manje i prirodnima. Ekohistorija nije izazov samo dosad prevladavajućem iskustvu kulture povijesnog mišljenja već i jedan od putova suočavanja znanosti o povijesti s izazovima budućnosti ljudske zajednice i njezina globalnog okoliša te pitanjima održivosti.

Prije osam godina održana međunarodna konferencija o ekohistoriji rijeke Drave bio je pokušaj jednoga ograničeno dimenzioniranog, ali i ozbiljnog doprinosa takvim nastojanjima. Svatko tko je pažljivo pratio rad ove konferencije mogao se uvjeriti da smo izborom sudionica i sudionika te usuglašavanjem tema nastojali osigurati znanstveni uvid u sva ona područja istraživanja i

¹ Drago Roksandić, Ivan Mimica, Nataša Štefanec i Vinka Glunčić-Bužančić (ur.), *Triplex Confinium (1500-1800): Ekohistorija. Zbornik radova sa međunarodnog znanstvenog skupa održanog od 3. do 7. svibnja 2000. u Zadru*, Književni krug i Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Split i Zagreb 2003., 452 str.

pristupe koji u osnovi konstituiraju ekohistorijsku praksu. Konkretno to podrazumijeva refleksije, prvo, o prirodi kao povijesnom problemu, drugo, o ljudskoj društvenoj i gospodarskoj praksi i prirodnom okolišu te treće, mentalne i simboličke percepcije okoliša. Dalje, u tom nastojanju uvijek polazili od uvjerenja da Drava kao ekohistorijski problem nužno involvira povjesničare i iz Austrije i iz Slovenije i iz Mađarske, pretvarajući se na svom ušću makar i marginalno u problem srpske vojvođanske historiografije. Iz takva je uvjerenja proistekao i sastav sudionika realizirane međunarodne konferencije. Naime, imali smo 42 sudionika s priopćenjem i to iz šest europskih država. Vrlo nam je drago što smo tada uspjeli okupiti istraživače iz raznih područja te potaknuti dijalog između njih. Još nešto treba istaći. Na konferenciji su bila predstavljena i brojna istraživanja koja u strožem smislu nisu ekohistorijska, a vrlo su važna za utemeljenu ekohistorijsku refleksiju, u nas nisu obavljena. Bio je to razlog da smo program uvrstili i neka priopćenja koja su u tom smislu, kao predradnje, bila funkcionalna. S obzirom na proteklo vrijeme dio tih priopćenja je objavljen u raznim časopisima. Na ovom mjestu odlučili smo se objaviti blok neobjavljenih priopćenja koja su izravno vezana uz ekohistoriju rijeke Drave.

Rijeka Drava je u Republici Hrvatskoj danas simbol komunikacijske otvorenosti, poduzetničkih mentaliteta i radne kulture na svim njezinim obalama. Ona je simbol ljudskih i okolišnih potencijala europski orijentirane Hrvatske. Takva je poticajna i za povjesničare, usredotočene na »prošle stvarnosti«, ali, ne zaboravimo, uvijek i s pitanjima nastalima u njihovu vlastitom, tj. ovom vremenu. Rijetko se u nas kojom rijekom toliko bavilo koliko je to slučaj s rijekom Dravom i to naročito u posljednjim desetljećima. Velikim je dijelom to posljedica sustavnih i ustrajnih napora povjesničara i geografa u krajevima uz Dravu. Zahvaljujući tim naporima moguće je brojna istraživačka pitanja postaviti i na nove načine. Inovacija je nepojmljiva bez kultiviranog dijaloga s tradicijom. Ponajbolji su oni povjesničari koji su uvijek istraživački otvoreni na obje strane.

U Zagrebu, 7. listopada 2011. godine

Urednici
Hrvoje PETRIĆ i Drago ROKSANDIĆ

DRAVA RIVER ENVIRONMENTAL HISTORY: NEW APPROACH TO OLD PROBLEMS

This issue has some articles, having been developed over several years by the authors on the basis of their communication referenced in the international scientific conference »Ecohistory of Podravina multiple borderlands (roughly, from the 15th century to the year 1918.), the conference that had been held in Koprivnica, on 13, 14 and 15 November 2003. It was organized by the Institute for Croatian history of Zagreb University Arts and Humanities, within the International scientific project »Triplex Confinium: Croatia in the Euro-Mediterranean context of multiple borderlands« – in collaboration with the Koprivnica Historical Society.

It was the second ecohistory conference ever, not only in Croatia, but also in Southeast Europe (the first one was organized by Arts and Humanities branch Zadar, and it took place in Zadar from 3rd/7th May, 2000m 3 to 7 May 2000. year; three years later, based on the researchers' communication three years later, their articles were published as the Proceedings of »Triplex Confinium (1500-1800):

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksanđić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksanđić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksanđić - predsjednik (*Zagreb, Hrvatska*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula, Hrvatska*), Zrinka Blažević (*Zagreb, Hrvatska*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb, Hrvatska*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), (Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil İnalçik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetić (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci, Hrvatska*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb, Hrvatska*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb, Hrvatska*), Ivan Mirnik (*Zagreb, Hrvatska*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb, Hrvatska*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb, Hrvatska*), Marko Šarić (*Zagreb, Hrvatska*), Mladen Tomorad (*Zagreb, Hrvatska*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Hrvatska*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek, Hrvatska*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing address:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):**Karl Kaser**, Universität Graz**Drago Rokсандić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Daniel Barić**, Université François-Rabelais, Tours**Hrvoje Petrić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Zoltán Hajdú**, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh**Mira Kolar-Dimitrijević**, Draškovićeve 23, Zagreb**Harald Heppner**, Universität Graz**Nataša Kolar**, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož**Željko Holjevac**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Žiberna**, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru**Mirela Slukan Altić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb**Ljudevit Tropan**, Hrvatske vode Zagreb**Andreja Talan**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Tomislav Krznar**, Veleučilište u Karlovcu**Hrvoje Jurić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Aleksandra Đurić**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Dragutin Feletar**, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica**Daniel Patafta**, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Eterović**, Lovran**Iva Potočnik**, Varaždin**Igor Razum**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Marko Šarić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Vladimir Šadek**, Koprivničko-križevačka županija**Csaba G. Kiss**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Vjeran Kursar**, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomska i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA